

Черній Л. В.

l.v.cherniy@udu.edu.ua

кандидат історичних наук, доцент
професор кафедри соціології та публічних комунікацій
факультету соціології та соціальної політики
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна

Ященко Н. В.

n.v.yashchenko@udu.edu.ua

аспірант кафедри соціології та публічних комунікацій
факультету соціології та соціальної політики
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна

ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ МІГРАЦІЙНОЇ КРИЗИ В УКРАЇНІ

Міграційна криза в Україні є одним із найвагоміших викликів сучасності, що має глибокі економічні наслідки. Військові дії, соціально-економічна нестабільність та низька якість життя змусили мільйони українців залишити країну, що спричинило значні зміни у структурі ринку праці, державних фінансах та економічному розвитку. Економічні наслідки цієї кризи проявляються у кількох ключових аспектах.

Найбільш помітним наслідком є відтік робочої сили, особливо висококваліфікованих спеціалістів. Велика кількість українських працівників, які залишили країну, призводить до дефіциту кадрів у різних галузях, що ускладнює функціонування економіки. Зокрема, нестача кваліфікованих робітників у сфері медицини, ІТ, освіти та виробництва посилює диспропорцію на ринку праці, що в довгостроковій перспективі знижує продуктивність економіки та ускладнює процес відновлення країни. В залежності від ситуації, яка складається в Україні, кількість мігрантів постійно коливається. Це призводить до мінливості потреб ринку праці [5].

Іншим важливим аспектом є скорочення внутрішнього попиту. Відтік населення з постійних місць проживання і втрата постійної роботи істотно впливає на рівень споживання в середині країни і на обсяги виробництва товарів

та послуг, зокрема [4, с. 72]. Менше людей означає менше споживання товарів і послуг, що послаблює економічну активність і може спричинити зниження доходів бізнесу, а відтак – скорочення робочих місць та інвестиційної активності.

Значний вплив має також зміна структури державних фінансів. Податкові надходження до державного бюджету зменшуються, а витрати на додаткові соціальні видатки зростають [1]. Це створює додаткове навантаження на державний бюджет, що обмежує можливості фінансування інших важливих економічних та соціальних програм.

Одним із позитивних аспектів міграційної кризи є збільшення обсягів грошових переказів від українців, які працюють за кордоном. Грошові перекази від мігрантів стали важливим джерелом валютних надходжень, що підтримує платіжний баланс країни та стабільність національної валюти. Проте ці кошти не завжди сприяють довгостроковому економічному розвитку, оскільки вони здебільшого витрачаються на споживання, а не на інвестиції в продуктивні активи. За даними НБУ, за січень-липень 2024 року в Україну надійшло 5,8 млрд доларів приватних переказів, що на 0,8 млрд доларів менше, ніж за той самий час 2023 року [2].

Міграційна криза також впливає на інноваційний потенціал та перспективи економічного розвитку. Втрата молодого, освіченого населення зменшує можливості для наукових досліджень, технологічного розвитку та створення нових підприємств. Це може призвести до довгострокового зниження конкурентоспроможності країни на міжнародному рівні. Крім того, відтік підприємців та інвесторів обмежує можливості створення нових робочих місць та розвитку малого та середнього бізнесу.

Ще одним важливим аспектом є нерівномірний економічний розвиток регіонів. Міграційна криза особливо гостро позначається на східних та південних регіонах України, які втратили значну частку населення. Це призводить до деградації місцевої економіки, скорочення виробництва та зменшення бюджетних надходжень. Водночас, великі міста та західні регіони стикаються з надмірним навантаженням на інфраструктуру через значний наплив

переселенців, що вимагає додаткових ресурсів для розширення житлового фонду, медичних і освітніх послуг.

Щоб мінімізувати негативні економічні наслідки міграційної кризи, необхідно розробити комплексну державну політику, спрямовану на стимулювання повернення мігрантів, створення привабливих умов для їхнього працевлаштування та підтримку підприємницької діяльності. Наразі необхідні методики, системи індикаторів, організація інформаційного забезпечення. Варто використати наявний міжнародний досвід оцінювання демографічних і пов'язаних з ними економічних втрат [3, с. 41].

Важливу роль у цьому процесі повернення мігрантів відіграє покращення умов праці та рівня заробітної плати, що дозволить зменшити відтік населення та сприятиме залученню кваліфікованих кадрів до вітчизняної економіки. Крім того, необхідно активізувати інвестиції в освіту, науку та інновації, що сприятиме розвитку високотехнологічних секторів та підвищенню конкурентоспроможності економіки України.

Міграційна криза в Україні спричинила значні економічні зміни, впливаючи на ринок праці, державні фінанси та інвестиційну активність. Відтік кваліфікованих кадрів призводить до дефіциту робочої сили, що уповільнює економічне зростання. Скорочення внутрішнього попиту та зменшення податкових надходжень створюють додатковий тиск на бюджет. Водночас грошові перекази від мігрантів підтримують фінансову стабільність, хоча не завжди сприяють довгостроковому розвитку. Нерівномірний економічний розвиток регіонів посилює соціально-економічні диспропорції. Вирішення цих проблем вимагає комплексного підходу, спрямованого на стимулювання повернення мігрантів та розвиток інноваційної економіки.

Загалом, економічні наслідки міграційної кризи в Україні мають складний та багатоаспектний характер. Втрата робочої сили, скорочення споживчого попиту, проблеми з бюджетними надходженнями та нерівномірний розвиток регіонів становлять серйозний виклик для державної політики. Водночас, грошові перекази мігрантів можуть слугувати додатковим джерелом фінансової

стабільності, якщо вони будуть спрямовані на розвиток підприємництва та інновацій. Комплексний підхід до вирішення цих проблем дозволить мінімізувати негативні наслідки та сприяти довгостроковому економічному відновленню країни.

Використана література:

1. Горбань С. Ф., Біленко О. В., Трубнік Т. Є. Вплив міграційних процесів на економіку України. Економіка та суспільство. 2023. № 49. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2307/2229> (дата звернення: 07.02.2025).
2. Зануда А. Втеча під час війни чи свідомий виїзд. Як змінилася міграція з України і якими будуть її наслідки. BBC News Україна. 2024. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c93px84133jo> (дата зверн.: 07.02.2025).
3. Лібанова Е. М., Позняк О. В., Цимбал О. І. Масштаби та наслідки вимушеної міграції населення України внаслідок збройної агресії Російської Федерації. Демографія та соціальна економіка. 2022. № 2 (48). С. 37-57. URL: <https://ojs.dse.org.ua/index.php/dse/article/download/108/83/899> (дата звернення: 07.02.2025).
4. Ситник Н. С., Маруніч К. В. Міграційна криза в Україні – масштаби та економічні наслідки. Proceedings of the 4th International Scientific and Practical Conference «Scientific Paradigm in the Context of Technologies and Society Development» (December 16-18, 2022). Geneva, Switzerland. 2022. № 136. С. 70-74. URL: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/-1895/1924> (дата звернення: 07.02.2025).
5. Черній Л. В. Вплив інтенсивності міграційних процесів на соціально-демографічну ситуацію в Україні. Гуманітарний корпус : [збірник наукових статей з актуальних проблем філософії, культурології, психології, педагогіки та історії]. Київ : ТОВ «НВП Інтерсервіс», 2024. Випуск 52. С. 111-114. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/45396/Chernii-111-113.pdf?sequence=1>